



Przyczyny i skutki wojny w Syrii

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Grafika interaktywna](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)



Przyczyny i skutki wojny w Syrii

Źródło: dostępny w internecie: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/a2/Azaz%2C_Syria.jpg, licencja: CC BY 2.0.

Konflikt syryjski, który wybuchł w marcu 2011 roku, jest najczęściej przedstawiany jako dalszy ciąg rywalizacji między muzułmańskimi wspólnotami religijnymi – szyitami i sunnitami. W rzeczywistości walki na tle religijnym miały głębsze podstawy. Obywatele cierpiący z powodu braku chleba i pracy oraz opresji władz wyszli na ulice, dążąc do obalenia autorytarnego prezydenta. Z czasem protesty przerodziły się w wojnę domową między siłami rządowymi a opozycją. Kolejną stroną konfliktu byli islamiści, którzy utworzyli w Syrii i Iraku samozwańczy kalifat, i Kurdowie dążący do większej autonomii. Cechą charakterystyczną konfliktu jest silne umiędzynarodowienie. Rząd wsparła m.in. Rosja i Iran, a opozycję – Stany Zjednoczone i Turcja. Pod względem liczby uciekinierów do całkowitej ludności kraju, przymusowe przemieszczenia ludności były niespotykane nigdzie indziej od czasów II wojny światowej. Do 14 marca 2020 roku Syryjskie Obserwatorium Praw Człowieka udokumentowało śmierć 384 tys. osób. Faktyczna liczba ofiar śmiertelnych tego największego współcześnie kryzysu humanitarnego jest duża wyższa i szacuje się ją na 586 tys.

Kształt Syrii powojennej będzie mocno uzależniony od woli politycznej aktorów światowych i regionalnych.

- Wymienisz podstawowe informacje geograficzne o Syrii.
- Wskażesz przyczyny syryjskiej wojny domowej.
- Określisz wpływ wojny domowej na społeczeństwo, gospodarkę i dziedzictwo kulturowe Syrii.
- Przedstawisz możliwe scenariusze przyszłego kształtu Syrii po wojnie.

Syria – podstawowe informacje

Nie zrozumiemy konfliktu w Syrii bez poznania podstawowych informacji o tym kraju.



Syria jest państwem o dość foremnym kształcie, które graniczy z Turcją (822 km), Irakiem (605 km), Jordanią (375 km), Libanem (375 km) i Izraelem (76 km) i ma dostęp do wybrzeża o długości 193 km.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Syria jest niewielkim państwem położonym w Azji Południowo-Zachodniej nad Morzem Śródziemnym. Cechuje się raczej suchym i gorącym klimatem, ale łagodniejszym niż w innych krajach regionu (zwłaszcza na wybrzeżu). W VII wieku kraj został podbity i poddany islamizacji przez Arabów. To obecnie w większości muzułmańskie i arabskie państwo, które mimo wszystko ma zróżnicowany profil etniczno-religijny. Zdecydowana większość mieszkańców wyznaje umiarkowane zasady islamu. Sądy religijne – istniejące obok świeckich – zajmują się wyłącznie sprawami małżeństw oraz dziedziczenia, tak więc prawo cywilne, ale nie karne, opiera się na [szariacie](#). Członkowie wszystkich religii mogą swobodnie praktykować swoją wiarę, a przy mianowaniu urzędników nie ma znaczenia przynależność religijna (wyjątek: prezydentem nie może zostać chrześcijanin).

Syria zajmuje obszar o burzliwej historii, czego dowodem są zabytki z różnych epok. Teren syryjski znajdował się pod wpływem wielu kultur i cywilizacji: fenickiej, rzymskiej, bizantyjskiej, tureckiej (otomańskiej), francuskiej i arabskiej. Granice Syrii, która do XX wieku nigdy nie była samodzielna politycznie, są wytworem epoki kolonialnej i zostały ustalone przez Francję (w większym stopniu) i Wielką Brytanię w latach 1918–1942. Granice te są odrzucane jako sztuczne przez islamizm w jego radykalnej formie. W 1946 roku wojska francuskie opuściły terytorium Syrii, a kraj stał się republiką, którą pozostaje do dzisiaj.

Od zamachu stanu w 1963 roku władzę w Syrii przejęła partia Baas, która wyznaje ideologię opartą na hasłach nacjonalizmu arabskiego, wolności i socjalizmu. W partii tej dominuje muzułmańska mniejszość religijna – **alawici**, którzy traktowani są przez radykalnych islamistów jako odszczepieńcy. Politycy tego ugrupowania wprowadzili w Syrii formalną dyskryminację nie-Arabów, a zwłaszcza Kurdów. Arabski jest jedynym językiem urzędowym i tylko on jest nauczany w szkołach państwowych.



Od pół wieku na czele Syrii stoi rządząca w sposób autorytarny alawicka rodzina Al-Asadów (siedzący mężczyzna – Hafiz Al-Asad prezydent w latach 1971-2000; stojący mężczyzna, drugi od lewej – Baszszar, syn Hafiza, prezydent od 2000 r.).

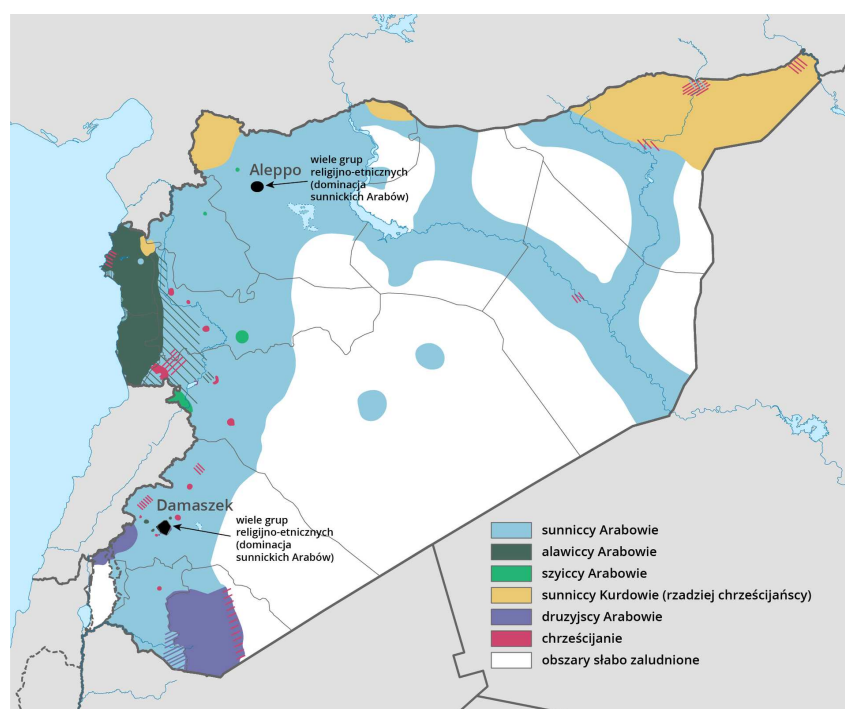
Źródło: dostępny w internecie: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/1/1f/Al_Assad_family.jpg/1024px-Al_Assad_family.jpg, domena publiczna.

Podstawowe informacje geograficzne o przedwojennej Syrii

Oficjalna nazwa kraju	Syryjska Republika Arabska
Rok niepodległości (de facto)	1946
Ustrój polityczny	Republika semiprezydencka, autorytaryzm

Oficjalna nazwa kraju		Syryjska Republika Arabska
Powierzchnia		181,2 tys. km ² (co daje 58% powierzchni Polski)
Klimat		• klimat podzwrotnikowy morski (śródlądowy): rejon nadmorski na zachodzie • klimat zwrotnikowy suchy: region południowo-wschodni • klimat podzwrotnikowy suchy: pozostała część kraju (główny typ klimatu Syrii)
Rzeźba terenu		Kraj wyżynny, z 5 dużymi regionami fizycznogeograficznymi: 1. nadmorskie, aluwialne niziny na zachodzie, 2. góry Dżabal an-Nusajrija (ułożenie południkowe przy wybrzeżu, zrębowe, maksymalna wysokość: 1562 m n.p.m.), 3. góry Antylibanu (zrębowe, z najwyższym szczytem kraju Dżabal asz-Szajch: 2814 m n.p.m.), 4. Płaskowyż Centralny (wnętrze kraju, ponad ½ powierzchni państwa, średnia wysokość wyżyny: 500 m n.p.m., liczne izolowane masywy wulkaniczne), 5. Pustynia Syryjska (południowo-wschodnia część kraju, 1/3 powierzchni państwa, równinna, kamienista, z rozległą pokrywą czarnej lawy).
Wody		• sieć rzeczna: w zasadzie słabo rozwinięta, chociaż na tle innych krajów Azji Południowo-Zachodniej jest zdecydowanie bogatsza • najdłuższa rzeka: Eufrat (w granicach kraju ma 680 km) • największe jezioro: sztuczny zbiornik retencyjny Al-Asad (625 km²)
Ludność (szac. w 2011 r.)		21,9 mln (co odpowiada 57% ludności Polski)
Stolica		Damaszek
Największe miasta (z ostatniego spisu powszechnego z 2004 r.)		• Aleppo – 2,1 mln (aglomeracja ok. 3,5 mln) • Damaszek – 1,4 mln (aglomeracja ok. 2,5 mln) • Homs – 0,65 mln • Latakia – 0,38 mln • Hama – 0,31 mln • Ar-Rakka – 0,22 mln
Skład etniczny		• Arabowie: 85% • Kurdowie: 10% • Ormianie, Turkmeni i inni: 5%

Oficjalna nazwa kraju	Syryjska Republika Arabska
Skład religijny	• muzułmanie (90%), w tym: sunnici (74%), szyici, alawici, ismailici (razem 13%), druzowie (3%) • chrześcijanie (10%), w tym: grekoprawosławni, grekokatolicy, protestanci i inni
Gospodarka	• PKB per capita (2010 r.): 4 800 USD (152. miejsce na świecie) • Udział sektorów w PKB (2009 r.): rolnictwo – 17,6%; przemysł – 26,8%; usługi – 55,6% • Ważnym źródłem dochodu jest eksport ropy naftowej wydobywanej w prowincji Daj raz-Zaur na schodzie kraju • Sektor publiczny jest głównym pracodawcą i inwestorem (jego rola jednak zmniejszała się w latach 2000–2010)



Arabowie stanowią większość populacji w 13 z 14 prowincji Syrii. Tylko w Al-Hasaka – w północno-wschodniej części kraju – dominują Kurdowie o indoeuropejskim pochodzeniu. Arabowie wyznający alawizm koncentrują się na zachodzie, a druzyjscy Arabowie - na południu. W miastach występuje wiele mniejszości religijno-etynicznych, większość zaś stanowią tam Arabowie praktykujący sunnizm.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Syria w ogniu

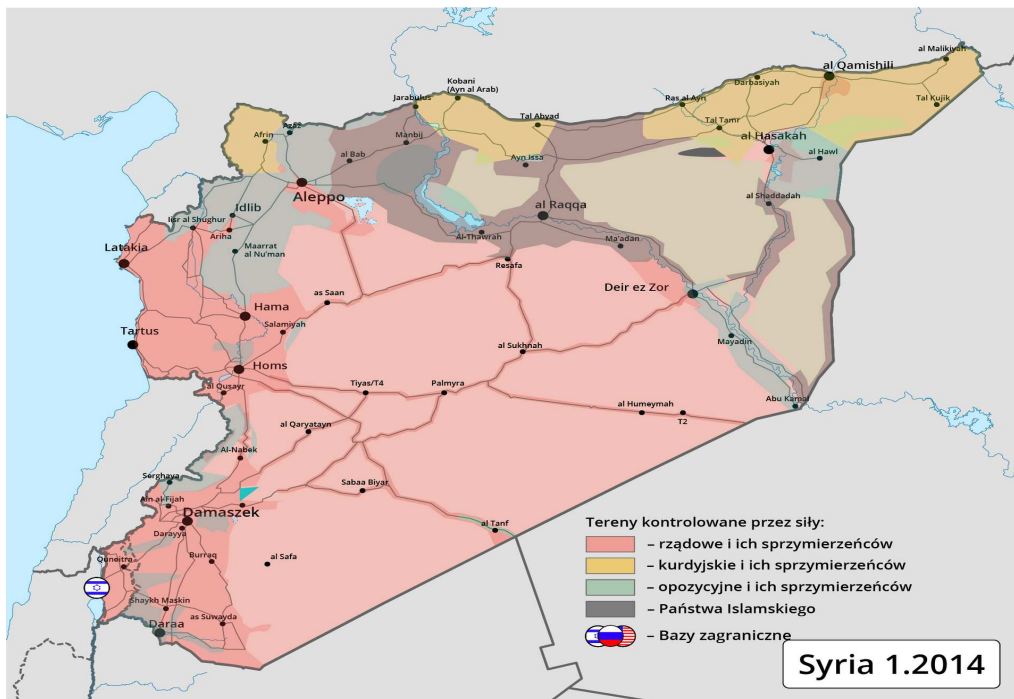
Przed wybuchem konfliktu w Syrii nastąpiła kumulacja negatywnych skutków społeczno-gospodarczych zjawisk takich jak susza czy napływ uchodźców z sąsiedniego Iraku. W przeddzień walk sytuacja społeczno-polityczna charakteryzowała się brakiem demokracji. Ludności brakowało pożywienia. Baszszar al-Asad i jego ludzie próbowali

rozwiązać problemy gospodarczo-społeczne na drodze zmian mających zintegrować gospodarkę syryjską z rynkiem globalnym. Prezydent Syrii wykluczył jednak z tego procesu opozycję, co oznaczało, że reformy prowadziły jedynie do modyfikacji **autorytaryzmu** i bogacenia się tylko niewielkiej części społeczeństwa.

Protesty obywateli rozpoczęły się 15 marca 2011 roku. Demonstranci w Damaszku żądali swobód i uwolnienia więźniów politycznych. Władze odpowiedziały represjami, ale te jedynie zaogniły sytuację. Demonstranci wyszli na ulice innych miast. W lipcu 2011 roku oficerowie, którzy zdezerterowali z armii rządowej, utworzyli Wolną Armię Syryjską. Opór przeciwko władzom zaczął więc przekształcać się w regularną walkę zbrojną. 12 czerwca 2012 roku ONZ oficjalnie ogłosiło, że w Syrii toczy się wojna domowa. W latach 2012-2013 zakończone sukcesem działania militarne przeprowadziły opozycyjne organizacje islamistyczne. Ich umocnienie stało się głównym czynnikiem warunkującym dalszy przebieg wojny. W kwietniu 2013 roku Abu Bakr Al-Baghdadi ogłosił połączenie się w Syrii z innymi oddziałami islamistycznymi. 29 czerwca 2014 roku al-Baghdadi ogłosił powstanie samowłańczego **kalifatu** ze stolicą w Ar-Rakce pod nazwą „Państwo Islamskie” na syryjskich i irackich ziemiach kontrolowanych przez ISIS.

Wojna domowa toczy się od 2013 r. na dwóch głównych frontach:

1. Pierwszy front: **rząd syryjski** (o szyickim profilu wyznaniowym) popierany przez Rosję oraz szyicki Iran i Hezbollah walczy przeciwko **opozycji** o sunnickim profilu religijnym – umiarkowanym i skrajnym, która ma poparcie sunnickich krajów (Turcji i krajów Zatoki Perskiej, na czele z Arabią Saudyjską).
2. Drugi front: wojna z **Państwem Islamskim** (o sunnickim, skrajnie radykalnym profilu religijnym), przeciwko któremu wystąpili **Kurdowie** (głównie umiarkowani sunnici) popierani przez międzynarodową koalicję, w skład której weszły Stany Zjednoczone i inne państwa zachodnie (Wielka Brytania, Francja, Kanada), Turcja i niektóre kraje arabskie (Maroko i Jordania). W grudniu 2017 roku Rosja oznajmiła, że Syria została wyzwolona od Państwa Islamskiego. Mimo że to quasi-państwo rozbito, to sama organizacja nie została całkowicie zlikwidowana. W październiku 2019 roku siły specjalne USA namierzyły i zabiły al-Bagdadiego.



Przebieg konfliktu

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Słownik

alawizm

synkretyczny prąd religijny wyrosły na gruncie wczesnego szyizmu, którego centralną ideą jest ubóstwienie Alego (zięcia Mahometa), który jednak sam bogiem nie jest; wyznawcy alawizmu, czyli alawici, zamieszkują głównie Syrię; uważają się za muzułmanów, ale przez radykalnych muzułmanów traktowani są jako heretycy

autorytaryzm

ustrój polityczny, w którym władza jest skupiona w rękach przywódcy i jego najbliższego środowiska; w systemie ważną rolę sprawuje cenzura, policja polityczna i wojsko, które są narzędziami do tłumienia przejawów działalności opozycyjnej i niezadowolenia społecznego

kalifat

islamski ustrój polityczny obejmujący pierwotnie wszystkich muzułmanów, na czele którego stał kalif (przywódca, następca Mahometa); za panowania pierwszych czterech kalifów stolicą kalifatu była Mekka, potem m.in. Damaszek i Bagdad; współczesne próby odrodzenia kalifatu podjęło tzw. Państwo Islamskie

Kurdowie

naród pochodzenia indoeuropejskiego, zamieszkujący przede wszystkim krainę zwaną Kurdystanem, podzieloną pomiędzy Turcję, Irak, Iran i Syrię; to najliczniejszy naród bez państwa aktywnie działający na rzecz samostanowienia

Państwo Islamskie

muzułmańska (sunnicka) organizacja terrorystyczna założona w 2006 roku, będącą spadkobiercą ekstremistów z okresu okupacji Iraku przez siły USA i ich koalicjantów; celem ugrupowania jest ustanowienie władzy opartej na zasadach szariatu (prawa koranicznego) na wszystkich terytoriach zamieszkanym bądź rządzonych przez muzułmanów; Państwo Islamskie to również nieuznawane na arenie międzynarodowej quasi-państwo, ustanowione w 2014 roku przez organizację o tej samej nazwie na ziemiach okupowanych w Iraku i Syrii

sunnizm

największy odłam w islamie uformowany w toku walk politycznych o władzę w początkowym okresie religii muzułmańskiej (VII w.); po śmierci Mahometa większość muzułmanów wybrała na kalifa Abu Bakra niebędącego rodziną Proroka i to właśnie oni dali początek sunnickim zasadom islamu

szariat

prawo normujące życie wyznawców islamu; islam nie uznaje rozdziału życia świeckiego od religijnego i dlatego reguluje zarówno zwyczaje religijne, organizację władzy religijnej oraz codzienne życie wszystkich obywateli państwa, który wprowadził prawo szariatu

szyizm

jeden z dwóch, głównych odłamów w islamie ukształtowanych przez zwolenników Alego, zięcia Mahometa, którego uważali za prawowitego kalifa; szyizm jest religią państwową Iranu

Grafika interaktywna

Polecenie 1

Wojna domowa w Syrii jest najczęściej przedstawiana jako spowodowana przez wrogość między sunnitami a szyitami. W rzeczywistości zderzenie na tle religijnym miało głębsze przyczyny. Na podstawie poniższej prezentacji wypisz do zeszytu przedmiotowego czynniki, których negatywne oddziaływanie na społeczeństwo skumulowało się w Syrii w 2011 roku, w związku z czym doszło tam wówczas do wybuchu konfliktu zbrojnego.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:   

Ćwiczenie 1



Oceń, czy poniższe informacje są prawdziwe.

Stwierdzenie	Prawda	Fałsz
Syria jest państwem wyznaniowym, gdzie większość stanowią muzułmanie, a dokładnie szyici.	☐	☐
Syria jest krajem, gdzie dominującą grupą etniczną są Arabowie, drugą grupą pod względem liczebności są Kurdowie.	☐	☐
Od 2000 roku Syrią rządzi w sposób demokratyczny Baszszar al-Asad.	☐	☐
Wiodącą rolę w Syrii odgrywa alawicka partia Baas, która przekształciła ustrój państwa z republiki w kalifat.	☐	☐

Ćwiczenie 2



Zaznacz prawidłowy element w tekście.

Największa bitwa wojny domowej została stoczona w Aleppo, czyli w stolicy/najludniejszym mieście Syrii. Trwała ona od lipca 2012 do grudnia 2016 roku. Po jednej stronie barykady znalazła się armia syryjska i jej sojusznicy na czele z Iranem/Arabią Saudyjską, a po drugiej – antyrządowa opozycja/tzw. Państwo Islamskie. Pierwsza walcząca grupa była zdominowana przez sunnitów/szytów i wyznawców religii wywodzących się z tego głównego odłamu islamu, a drugą stanowili głównie sunnici/szyici. W działania wojenne na tym obszarze – podobnie jak w innych częściach Syrii – bezpośrednio zaangażowała się Turcja/Rosja wspierająca nalotami armię syryjską oraz Stany Zjednoczone/Turcja z poparciem dla antyrządowej opozycji. W związku z zaangażowaniem w konflikt mocarstw można mówić o przekształceniu wojny domowej w Syrii w wojnę partyzancką/wojnę zastępczą. Bitwa o Aleppo zakończyła się zwycięstwem sił prorządowych/opozycji. Szacuje się, że w jej wyniku zginęło 31 tys. osób (głównie ludność cywilna), setki tysięcy osób zostało przesiedlonych, a uszkodzeniu lub zniszczeniu uległo ok. 33,5 tys. budynków, w tym wiele zabytków.

Ćwiczenie 3



Ćwiczenie 4



W czasie wojny domowej w Syrii poważnie albo częściowo uszkodzone zostały obiekty z Listy Światowego Dziedzictwa UNESCO. Na podstawie dostępnych źródeł uzupełnij tabelę.

1., 2., 3., 4

Zdjęcie	Nazwa	Lokalizacja
Opis		
1.		
2.		
3.		
4		



Zdjęcie nr 1

Źródło: dostępny w internecie: commons.wikimedia.org, licencja: CC BY 2.0.



Zdjęcie nr 2

Źródło: dostępny w internecie: commons.wikimedia.org, licencja: CC BY 2.5.



Zdjęcie nr 3

Źródło: dostępny w internecie: commons.wikimedia.org, licencja: CC BY-SA 2.0.



Zdjęcie nr 4

Źródło: dostępny w internecie: commons.wikimedia.org, licencja: CC BY 4.0.



W czasie wojny domowej w Syrii dokonano wielu zbrodni, których ofiarami byli głównie cywile. Sprawcami tych masakr były wszystkie walczące strony konfliktu. Na podstawie dostępnych źródeł wypełnij luki w tabeli, tak aby przedstawiały one pełną charakterystykę szczególnie krwawych ataków. Użyj jednego sformułowania z każdej grupy znajdującej się pod tabelą.

Arabska Armia Syryjska (rządowa), Dżabhat an-Nusra – ugrupowanie islamistów sunnickich popierających opozycję, sunniti, sunniti, okręg Ghuta na wschód od Damaszku, Al-Shaitat w dorzeczu Eufratu, Isztabrak w prowincji Idlib, 2014, 2015, Atak rakietowy z domniemanym wykorzystaniem broni chemicznej na przedmieściach stolicy, który spowodował śmierć od 355 do 1821 osób. Tysiące rannych miało symptomy zatrucia sarinem – rozszerzone źrenice, pianę na ustach, kłopoty z oddychaniem i postępujący paraliż ciała., Masakra od 700 do 900 członków plemienia Al-Shaitat poprzez rozstrzelanie, ścięcie głowy lub ukrzyżowanie. Trwała przez trzy dni., Masakra ponad 200 górskich wieśniaków dokonana w ciągu jednego dnia., Syryjskie Siły Powietrzne (rządowe), Wolna Armia Syrii (opozycja), chrześcijanie, druzowie, 2012, 2018

Oprawcy	Przynależność religijna ofiar	Miejsce
Rok	Komentarz	
Arabska Armia Syryjska (rządowa)	sunniti	okręg Ghuta na wschód od Damaszku
	Atak rakietowy z domniemanym wykorzystaniem broni chemicznej na przedmieściach stolicy, który spowodował śmierć od 355 do 1821 osób. Tysiące rannych miało symptomy zatrucia sarinem – rozszerzone źrenice, pianę na ustach, kłopoty z oddychaniem i postępujący paraliż ciała.	

		sunnici		Al-Shaitat w dorzeczu Eufratu
2014		Masakra od 700 do 900 członków plemienia Al-Shaitat poprzez rozstrzelanie, ścięcie głowy lub ukrzyżowanie. Trwała przez trzy dni.		
Dżabhat an-Nusra – ugrupowanie islamistów sunnickich popierających opozycję				Isztabrak w prowincji Idlib
2015		Masakra ponad 200 górskich wieśniaków dokonana w ciągu jednego dnia.		



Wojna domowa spowodowała spadek rozwoju społeczno-ekonomicznego Syrii, czego dowodem są zmiany wartości wybranych wskaźników. Oceń, które zmiany społeczno-ekonomiczne są szczególnie niebezpieczne dla tego państwa w perspektywie kilku i kilkunastoletniej.

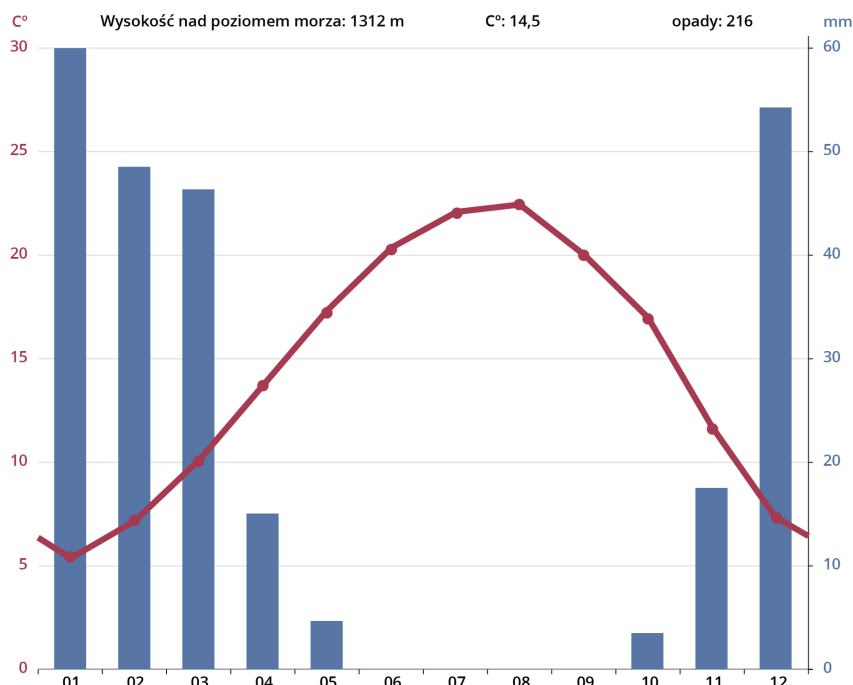
Rodzaj wskaźnika	2007	2010	2013	2018
Wzrost gospodarczy (% PKB)	5,7	5,9	-26,3	-4,0
Wskaźnik rozwoju społecznego (HDI)	0,649	0,644	0,572	0,539
Współczynnik skolaryzacji brutto dla poziomu szkoły podstawowej (%)	116	117	82	brak danych
Średnia oczekiwana długość życia (lata)	74	72	70	70



Wykonaj poniższe polecenia dotyczące wojny domowej w Syrii, która wywołała największy kryzys uchodźczy i humanitarny od czasów II wojny światowej.

a) Brutalność i bezkarność działań zbrojnych oraz masowość naruszenia praw człowieka przez wszystkie strony konfliktu zmusiły 11,8 mln uchodźców syryjskich do ucieczki ze swoich domów (stan na 31 grudnia 2019 roku). W grupie tej znalazło się 5,3 mln osób, które przekroczyły granice kraju, oraz 6,5 mln tych, którzy przemieścili się wewnątrz Syrii. **Oblicz, jaki odsetek ludności w Syrii – zgodnie ze stanem sprzed konfliktu – stał się uchodźcami do końca drugiej dekady XXI wieku. Wynik zaokrąglij do jednego miejsca po przecinku.**

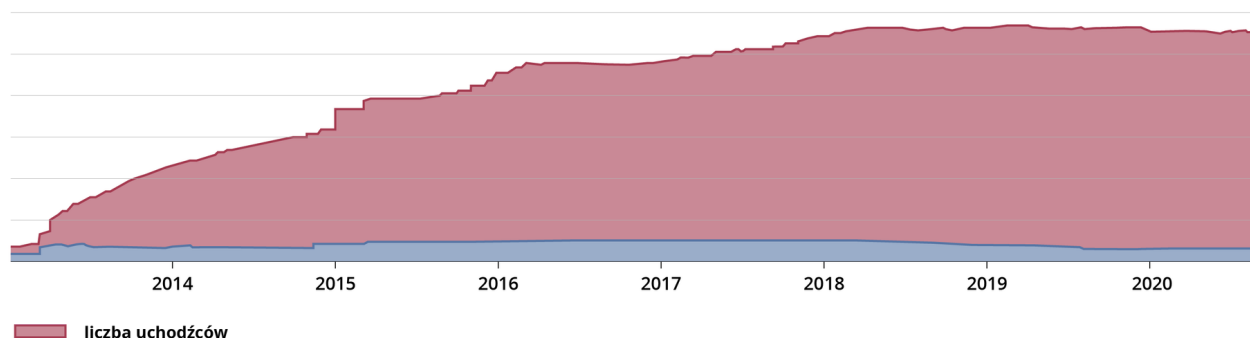
b) W 2020 roku aż 81% uchodźców syryjskich mieszkało w Jordanii w wynajmowanych pomieszczeniach: mieszkaniach, garażach, piwnicach, a nawet w budynkach gospodarczych. Z kolei 19% ludności znalazło schronienie w zorganizowanych specjalnie dla nich obozach. Często, zwłaszcza w pierwszym przypadku, w lokalach brakowało drzwi, okien, pieców i ciągłych dostaw opału. **Wiążąc powyższe informacje z klimatogramem reprezentatywnym dla większości obszarów zamieszkania syryjskich uchodźców w Jordanii, napisz, kiedy i dlaczego ich życie było zagrożone.**



Klimatogram

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

c) Na poniższym wykresie przedstawiono zmianę liczby uchodźców syryjskich w latach 2013-2020. Wskaż główną przyczynę spadku tempa przyrostu liczby uchodźców w 2014 roku, a także określ główną przyczynę ustabilizowania ich liczby od 2018 roku.



Liczba uchodźców z Syrii

Źródło: Źródło danych: <https://www.un.org/development/desa/pd/content/international-migrant-stock>.



Wpisz w odpowiednie pola cechy Syrii przedwojennej oraz Syrii powojennej (obraz kraju nakreślony przez ekspertów Europejskiej Rady Spraw Zagranicznych).

Syria przedwojenna:

ustrój polityczny i podział administracyjny

Syria powojenna:

ustrój polityczny i podział administracyjny

polityka ekonomiczna

polityka ekonomiczna

polityka społeczna

polityka społeczna

Dla nauczyciela

Imię i nazwisko autora: Maciej Kałaska

Przedmiot: geografia

Temat zajęć: Wojna w Syrii

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum/technikum, zakres rozszerzony, klasa II

PODSTAWA PROGRAMOWA

VII. Współpraca i konflikty: sieć powiązań postkolonialnych, organizacje współpracy politycznej, społecznej i gospodarczej, przyczyny i skutki konfliktów zbrojnych.

Uczeń:

3) wyjaśnia przyczyny współczesnych konfliktów zbrojnych w wybranych regionach świata oraz ich wpływ na zmiany granic państw, migracje ludności, struktury społeczne, gospodarkę i środowisko przyrodnicze.

Kształtowane kompetencje kluczowe

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji,
- kompetencje matematyczne oraz kompetencje w zakresie nauk przyrodniczych, technologii i inżynierii,
- kompetencje cyfrowe,
- kompetencje obywatelskie,
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się.

Cele operacyjne

Uczeń:

- wymienia podstawowe informacje geograficzne o Syrii,
- wskazuje przyczyny syryjskiej wojny domowej,
- określa skutki wojny domowej na społeczeństwo, gospodarkę i dziedzictwo kulturowe Syrii,
- przedstawia możliwe scenariusze przyszłego kształtu Syrii po wojnie.

Strategie: problemowa

Metody nauczania: pogadanka, dyskusja, praca z e-materiałem

Formy zajęć: praca indywidualna, praca w parach, praca wszystkich uczniów w klasie

Środki dydaktyczne: e-materiał, komputer, projektor multimedialny (lub/i tablety z dostępem do internetu), zeszyt przedmiotowy

Materiały pomocnicze

- Wilk W., *Wojna w Syrii i kryzys humanitarny. Informator dla dziennikarzy*, Polskie Centrum Pomocy Międzynarodowej, 2016. Dostępne w: https://pcpm.org.pl/pliki2015/2016/04/SYRIA_Informator_full.pdf (14.09.2020).
- Yazigi J., *No going back: Why decentralisation is the future for Syria*, European Council on Foreign Relations, 2016. Dostępne w: https://www.ecfr.eu/page/-/ECFR185_-NO_GOING_BACK-_WHY_DECENTRALISATION_IS_THE_FUTURE_FOR_SYRIA.pdf (14.09.2020).
- Zdanowski J., *Rekonstrukcja Iraku i Syrii jako obszarów pokonfliktowych (2003–2018)*, Bezpieczeństwo. Teoria i Praktyka, 2018, nr 3, s. 25–45.

PRZEBIEG LEKCJI

Przed lekcją uczniowie zapoznają się z blokiem tekstowym i multimedium niniejszego e-materiału oraz z opracowaniem Europejskiej Rady Spraw Zagranicznych (patrz materiały pomocnicze – Yazigi, 2016) w celu zebrania podstawowych informacji geograficznych o Syrii oraz uzyskania wiadomości o przyczynach wojny w tym kraju i o walczących stronach tego konfliktu.

Faza wprowadzająca

- Przedstawienie celów lekcji.
- Uczniowie przypominają sobie podstawowe informacje geograficzne o Syrii. Nauczyciel prowadzi pogadankę, zadając pytania dotyczące: położenia i środowiska geograficznego, ustroju politycznego, demografii, osadnictwa oraz gospodarki. Aby uczynić materiał bardziej przyswajalnym, nauczyciel może wyświetlić grafiki i tabelę z bloku tekstowego oraz słownik niniejszego e-materiału. Może również skorzystać z innych map elektronicznych i drukowanych. Następnie uczniowie sprawdzają swoją wiedzę, rozwiązując indywidualnie 1. ćwiczenie interaktywne.

Faza realizacyjna

- Nauczyciel wprowadza uczniów w nowy wątek lekcji, czyli: przyczyny wojny w Syrii. Prosi o wykonanie w parach polecenia do prezentacji multimedialnej e-materiału. Po jego wykonaniu, chętna para uczniów odczytuje rezultaty swojej pracy. Odpowiedź jest komentowana i uzupełniana przez pozostałych uczestników lekcji (w tym nauczyciela).
- Uczniowie mają czas na przypomnienie sobie podstawowych informacji o wojnie w Syrii. W tym celu każdy uczeń przegląda część bloku tekstowego pt. „Syria w ogniu”, a następnie rozwiązuje 2. ćwiczenie interaktywne.

- Wspólne opracowanie interaktywnych ćwiczeń (nr 3-7), które należy potraktować jako pretekst do omówienia skutków wojny w Syrii. Nauczyciel rozwija wątki poruszane w zadaniach, ale także przedstawia nowe, o których jego zdaniem powinni wiedzieć uczniowie.
- Nauczyciel rozpoczyna dyskusję o przyszłości Syrii po zakończeniu działań wojennych. Uczniowie podają propozycje przyszłego kształtu tego kraju.
- Cała klasa realizuje 8. ćwiczenie interaktywne, które ma na celu porównanie Syrii przedwojennej i powojennej. Cechy państwa przed konfliktem uczniowie określają na podstawie treści zawartych w e-materiale, a o cechach państwa po wojnie – na bazie scenariusza Europejskiej Rady Spraw Zagranicznych (patrz materiał pomocniczy), który był do przeczytania w domu. Nauczyciel wyjaśnia ewentualne niejasności, również podsumowuje te zadanie.

Faza podsumowująca

- Podsumowanie i utrwalenie nowej wiedzy z całej lekcji poprzez zadawanie pytań kontrolnych i udzielanie na nie odpowiedzi przez uczniów.
- Nauczyciel nagradza aktywnych uczniów i przypomina cele zajęć.

Praca domowa

Praca pisemna (temat do wyboru):

- Przyszłość Syrii jest uwarunkowana interesami aktorów globalnych (Stanów, Zjednoczonych, Rosji) oraz powiązanymi z nimi elit władzy mocarstw regionalnych (Turcji, Iranu, Arabii Saudyjskiej) – rozważ problem.
- Wyraź własną opinię na temat tego, czy w Syrii możliwa jest zmiana reżimu politycznego z autorytarnego na demokratyczny.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania danego multimedium

Grafika interaktywna z niniejszego e-materiału może być wykorzystana do samodzielnego rozszerzania i pogłębiania wiedzy przez ucznia w domu i w czasie lekcji mającej na celu powtórzenie materiału z bloku tematycznego związanego z występowaniem współczesnych konfliktów zbrojnych.